

ตาพรานบุญ: ความเชื่อ พิธีกรรม และการสืบทอด กรณีศึกษา คณะมนโหรหิรัญคังดี บ้านจิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

Ta Pran Boon: Beliefs, rituals and inheritance. Case study of the Manohra Teerasak Banditsin So Sian Trang. Nong Bo Subdistrict, Yan Ta Khao District, Trang Province.

ขวัญจิรา สุนทรนนท์^{1,*}, ศิริพร สุโส², เชษฐา มุทะหมด³, พงศประสิทธิ์ อ่อนจันทร์⁴ และ สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร⁵

Khwanchira Suntornnon^{1,*}, Siriporn Suso², Chettha Muhamad³, Pongprasit Onchun⁴

and Sutira Chairaksa Ngenthaworn⁵

¹ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช; Community Development Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University; email: 6411215040@nstru.ac.th

² สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช; Community Development Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University; email: 6411215010@nstru.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรการพัฒนารวม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช; Assistant Professor Dr., Lecturer of Community Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University; email: chettha_muh@nstru.ac.th

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรการพัฒนารวม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช; Assistant Professor, Lecturer of Community Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University; email: pongprasit_onc@nstru.ac.th

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรการพัฒนารวม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช; Assistant Professor Dr., Lecturer of Community Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University; email: sutira_cha@nstru.ac.th

* Corresponding author email: 6411215040@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ 2) เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ และ 3) เพื่อศึกษาการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ กรณีศึกษาคณะมนโหรหิรัญคังดี บ้านจิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

วิธีการศึกษา: ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน เริ่มด้วยการจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และทำความเข้าใจกับข้อมูลที่รวบรวมมา หลังจากเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะบันทึกอย่างละเอียดแล้วจึงเขียนวิจัยฉบับสมบูรณ์แบบพรรณนา

ข้อค้นพบ: ตาพรานบุญเป็นบรรพบุรุษเชื้อสายมนโหรหิรัญคังดีซึ่งล่องลับไปแล้ว มีข้อสันนิษฐานและความเชื่อว่า ความเป็นมาของตาพรานบุญมีต้นกำเนิดจากวัดท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง และไม่ทราบถึงผู้สืบทอดตา

พรานบุญคนแรกมีเพียงความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญที่ได้ปฏิบัติสืบทอดต่อเนื่องกันมา ความเชื่อต่อตาพรานบุญเป็นความเชื่อถูกสืบทอด ซึ่งเกิดมาจากความรัก ความศรัทธา และความเคารพต่อพรานบุญ การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมสามารถสืบทอดได้ในฐานะลูกหลานและในฐานะลูกศิษย์

การประยุกต์ใช้จากการศึกษา: เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมความเชื่อ ความศรัทธา พิธีกรรม และการสืบทอดเกี่ยวกับตาพรานบุญ อีกทั้งทำให้ชุมชนตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง มีผู้สนใจที่ต้องการจะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับตาพรานบุญทำให้ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญยังคงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : ตาพรานบุญ; ความเชื่อ; พิธีกรรม; การสืบทอด; แก่บ้านหรือแก่เหมรย

Abstract

Purpose: 1) To study the history of Ta Pran Boon. 2) To study the beliefs and rituals of Ta Pran Boon. And 3) To study the inheritance of beliefs and rituals of Ta Pran Boon case study of the Manohra Teerasak Banditsin So Sian Trang. Nong Bo Subdistrict, Yan Ta Khao District, Trang Province.

Methodology: The researcher collected data from 10 key informants. Start by organizing your information. Categorize data according to the conceptual framework used in the research. and understand the information gathered. After collecting the data, the researcher will record in detail and then write a complete and descriptive version of the research.

Findings: Ta Pran Boon is an ancestor of the Manohra lineage who has passed away. There is an assumption and belief that the history of Ta Pran Boon originates from Tha Khae Temple, Tha Khae Subdistrict, Mueang Phatthalung District, Phatthalung Province. And the first successor of Ta Pran Boon is unknown. There are only beliefs and rituals of Ta Pran Boon that have been practiced continuously. Belief in Ta Pran Boon is a belief that has been passed down. which comes from love, faith, and respect for Ta Pran Boon The inheritance of beliefs and rituals can be passed on as children and as disciples.

Applications of this study: Conservation of arts, culture, beliefs, faith, rituals and inheritance regarding Ta Pran Boon has occurred. In addition, it makes the Nong Bo subdistrict community Yan Ta Khao District Trang Province has interested people who want to study and gain knowledge about Ta Pran Boon, causing the beliefs and rituals of Ta Pran Boon to remain with the community.

Keywords: Ta Pran Boon; Belief; Rite; Inheritance; Make a vow

1. บทนำ

คนได้มีความเชื่อเกี่ยวกับตาพรานบุญ ให้ความเคารพนับถือตาพรานบุญเป็นดังชีวิตและจิตวิญญาณ ความเชื่อเกี่ยวกับตาพรานบุญนั้นมีความเชื่อมาอย่างยาวนานและเชื่อว่าตาพรานบุญได้เกิดขึ้นมาพร้อมกับโนราห์เมื่อประมาณ พ.ศ. 1858-2051 (เยี่ยมยง สุทธิจิบรรหาร, 2523) ถึงแม้จะอยู่ท่ามกลางยุคโลกาภิวัตน์ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงไปมากแค่ไหนแต่ไม่เคยล้าความเชื่อนี้ไปจากคนได้ได้เพราะความเชื่อนี้ได้เป็นความรู้สึกที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของคนได้แล้วต่อให้เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่บางครั้งหากมีการทำผิดก็มีการได้รับโทษที่ได้รับจึงกลายเป็นความเชื่อที่สะสมอยู่ในความรู้สึกจิตใจ หรืออาจเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจสำหรับคนได้มาอย่างยาวนาน

ตาพรานบุญตามความเชื่อของคนได้มีการสันนิษฐานว่าได้เกิดขึ้นมาพร้อมกับโนราห์ แต่การสันนิษฐานนี้ยังไม่สามารถหาหลักฐานมายืนยันได้อย่างแน่ชัดมีเพียงการเล่าที่สืบทอดกันมา ตาพรานบุญคือผู้ที่คอยดูแล และรับใช้พระนางนวลทองสำลีและพระเทพสิงหล เมื่อได้มีการแต่งตั้งให้พระเทพสิงหลเป็น “พ่อขุนศรีศรธา” ผู้ร่ายรำโนราห์คนแรกที่เมืองเวียงกลางบางแก้วหรือจังหวัดพัทลุง (พระครูใบฎีกาโกวิท โกวิท (จิตประสงค์), พระครูวิจิตรศีลาจารย์, สิทธิโชค ปาณะศรี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช และสวัสดีโณทัย, 2562) “ตาพรานบุญ” เป็นตัวตลกในการแสดงมโนราห์ของชาวดำที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณกาล พรานบุญยังเป็นที่รักดีที่ผู้ที่คอยยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวดำและมีความลึกซึ้งซับซ้อนถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีรากฐานของความเชื่อโดยผ่านโลกทัศน์ของชาวดำที่สามารถบันดาลให้เกิดความสุขหรือความทุกข์ได้ โดยเฉพาะลูกหลานที่มีบรรพบุรุษที่สืบสายเลือดตาพรานบุญและมโนราห์เมื่อมีอาการเจ็บป่วย “ตาพรานบุญ” ได้เข้ามามีบทบาทในด้านของผู้ที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและในด้านของผู้ที่ให้การรักษาโดยผ่านขั้นตอนของพิธีกรรม การบนบานศาลกล่าวถึงตาพรานบุญ หากประสบความสำเร็จตามที่ขอก็จะต้องแก้บนหรือแก้หมอยตามคำกล่าวที่ได้บนบานไว้ (แหล่งเรียนรู้เรื่องราวมโนราห์, 2563) การระลึกถึงครุหมอมโนราห์โดยทุก ๆ ปี จะมีการนำเอาของต่าง ๆ มาตั้งไหว้หิ้งมโนราห์โดยจะตั้งปีละ 1 ครั้ง โดยจะตั้งเป็นเดือน 6 หรือเดือน 9 และจะให้บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับมโนราห์และการตั้งหิ้งมโนราห์มาตั้งให้ ต้องเป็นผู้ที่สามารถตั้งได้เท่านั้น (ภูมิ จิระเดชวงศ์, 2564) หากมีการตั้งผิดลูกหลานและคนในครอบครัวก็จะถูกทำโทษจะต้องมีการตั้งใหม่ให้ถูกต้องจึงจะหายขาดและหากลูกหลานไม่ให้ความเคารพนับถือก็จะถูกทำโทษให้ป่วยถึงแก่ชีวิตได้ คนได้จึงเชื่อว่าคนที่เป้นแบบนี้คือการที่ถูก “มโนราห์ย่าง” (ศาสตร์แห่งครุหมอมโนราห์, 2563) คนได้จึงทำทุกอย่างให้ถูกจารีตประเพณีตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันและให้ความเคารพต่อตาพรานบุญ คนเผ่าคนแก่นบ้านจึงให้มีการสืบทอดมาตั้งแต่รุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน

คณะมโนราห์ธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เป็นคณะมโนราห์ที่มีการสืบทอด ความเคารพนับถือ และมีการประกอบพิธีกรรมของตาพรานบุญมาอย่างยาวนาน สร้างความเชื่อ ถ่ายทอดการฝึกฝนการร่ายรำโนราห์ ถ่ายทอดพิธีกรรมของมโนราห์และตาพรานบุญให้แก่ชาวบ้านตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ชาวบ้านที่มีเชื้อสายมโนราห์และตาพรานบุญ และชาวบ้านที่ไม่มีเชื้อสายแต่ให้ความเคารพนับถือต่อตาพรานบุญจะให้ความศรัทธาต่อคณะมโนราห์โรงนี้ ชาวบ้านจะเข้าร่วมพิธีกรรมการร่ายรำโนราห์และตาพรานบุญต่าง ๆ หรือขอให้หัวหน้าคณะมโนราห์ทำพิธีกรรมต่าง ๆ ให้ เพื่อที่จะให้ลูกหลานพ้นทุกข์ ปราศจากความเดือดร้อน ลูกหลานอยู่ดีมีสุข และให้ลูกหลานมีความเคารพและศรัทธาต่อตาพรานบุญในทุก ๆ ปี และต่อ ๆ ไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง ตาพรานบุญ : ความเชื่อ พิธีกรรม และการสืบทอด กรณีศึกษา คณะมโนราห์ ธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เนื่องจากเป็นคณะมโนราห์ ที่เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษคือตาพรานบุญยังคอยปกป้องรักษาและคุ้มครองลูกหลาน คณะมโนราห์จึงให้ความเคารพนับถือต่อตาพราน

บุญและสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญมาอย่างยาวนาน ผู้วิจัยจึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ และการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญของคณะมนตราธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับตาพรานบุญต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเรื่อง ตาพรานบุญ : ความเชื่อ พิธีกรรม และการสืบทอด ภูมิศึกษา คณะมนตราธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง คณะผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. ตาพรานบุญ หมายถึง ผู้ที่ถูกเลือกให้มาแสดงเป็นตาพรานบุญ โดยจะเป็นผู้ที่ถูกเลือกมีเชื้อสายของ ตาพรานบุญ ผู้ที่สืบทอดตาพรานบุญจากรุ่นสู่รุ่นหรือผู้ที่ต้องการแก้บนจากการที่ได้บนไว้ บางครั้งเมื่อผู้ชายหรือผู้หญิงได้บนไว้ การแก้บนจะเป็นการออกพรานในการแก้บนหรือการรำมนโนราห์ก็ได้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคล
2. ครุหมอมโนราห์ หมายถึง บรรพบุรุษที่มีเชื้อสายมนโนราห์ ที่เคยรำมนโนราห์และเคยออกพรานเชื่อว่า เมื่อเสียชีวิตลงจะกลายเป็นครุหมอมโนราห์ ซึ่งตาพรานบุญก็คือครุหมอมโนราห์องค์หนึ่ง
3. นอรา มโนราห์ และมโนห์รา สามารถให้ได้ทั้ง 3 คำ นอรา (จะใช้เรียกในภาษาใต้) มโนราห์หรือมโนห์รา (จะใช้เรียกในภาษากลาง) หมายถึง ศิลปะการรำรำที่มีเอกลักษณ์ในภาคใต้มีแม่บททำนองอย่างเดียวกับละครชาตรีของทางภาคกลาง
4. เหมรย หมายถึง ข้อตกลงพันธะสัญญาที่ได้กับครุหมอมโนราห์ มีการทำพิธีกรรมสัญญาต่อเหมรยโดยจะทำเป็นหอผ้าสีขาว
5. แก้บนหรือแก้เหมรย หมายถึง การพูดเอ่ยกล่าวสิ่งใดและหากประสบความสำเร็จจะแก้บนด้วยอะไร เมื่อประสบความสำเร็จตามที่พูดก็ต้องทำตามสิ่งที่พูดไว้เพื่อเป็นการแก้บนหรือแก้เหมรย
6. การตั้งหิ้ง หมายถึง การแสดงความเคารพนับถือต่อสิ่งที่ไม่มองเห็นจะมีแท่นวางขีดฝานั่งบ้านสำหรับวางสิ่งที่เคารพบูชา โดยจะต้องตั้งให้ถูกทิศถูกทางและจะต้องให้ผู้ที่ตั้งได้เท่านั้นมาตั้งให้ หากตั้งผิดก็จะได้รับโทษ ทำให้เกิดการเจ็บป่วยอย่างหาสาเหตุไม่ได้

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ ภูมิศึกษา คณะมนตราธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
- 2.2 เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ ภูมิศึกษา คณะมนตราธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
- 2.3 เพื่อศึกษาการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ ภูมิศึกษา คณะมนตราธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

3. ทบทวนวรรณกรรม/เอกสารงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

รัช ปุณโณทก (2528 : 350) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้น ๆ หรือสังคมมนุษย์นั้น ๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้นไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับ และให้ความเคารพเกรงกลัวสิ่งเหล่านี้เรียกว่าความเชื่อ ฉะนั้นจึงมีขอบเขตกว้างขวางมากไม่เพียงแต่จะหมายถึงความเชื่อในดวงวิญญาณทั้งหลาย ภูตผีดาอาคม โชคลาง ไสยเวทต่าง ๆ ยังรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือ เช่น ต้นไม้ (ต้นโพธิ์ ต้นไทร) ปาเขา เป็นต้น

สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อคือสิ่งที่ทุกคนในพื้นที่หรือชุมชนยอมรับและปฏิบัติตาม โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีจริงหรือไม่ มักเกิดจากการเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่าน การฟังหรือสัมผัสด้วยตนเอง แม้ในแต่ละชุมชนจะมีศาสนาแตกต่างกัน แต่ยังคงมีความเชื่อร่วมกันที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่จะได้รับการเชื่อมโยงและสืบทอดต่อกันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรม

มานะชาติ คล่องดี (2552) ได้ให้ความหมายของคำว่า พิธีกรรม หมายถึง พิธีกรรมเป็น “วิธีการปฏิบัติ” ด้วยความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อในอำนาจลึกลับ เชื่อในไสยศาสตร์ หรือที่เรียกว่าความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับผี สางเทวดา มีการประกอบพิธีกรรมด้วยมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลตามต้องการซึ่งทำให้เกิดความสบายใจเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นจึงต้องมีการประกอบพิธีกรรมอยู่เป็นประจำและทำต่อเนื่องกันมา จนกลายเป็นแบบอย่างความคิดและการกระทำที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมา สังคมเกิดการยอมรับยึดถือปฏิบัติตนเป็นระเบียบแบบแผนอย่างเดียวกัน

สามารถสรุปได้ว่า พิธีกรรมเป็นการปฏิบัติที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ มีลักษณะและวิธีการแตกต่างกันไปตามความเชื่อและศรัทธาในแต่ละครอบครัว มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งที่ไม่มองเห็น เพื่อความรักษาปกป้องลูกหลานและรักษาพิธีกรรม มีการเซ่นไหว้ด้วยสิ่งของ อาหาร หรือผลไม้เพื่อแสดง ความเคารพ นับถือ และตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบทอด

เรือนแก้ว ภัทธานุประวัติ (2554) ได้ให้ความหมาย การสืบทอดพิธีกรรมในกระบวนการทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ที่สืบทอดให้คนรุ่นหลังด้วยการส่งความคิด ความเชื่อ รูปแบบการกระทำที่นำไปสู่พิธีกรรม อาจมีความหมายเดียวกับการปลูกฝังทางวัฒนธรรมที่หมายถึง การถ่ายทอดพฤติกรรมของคนรุ่นเก่าให้เกิดขึ้นในคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นมาในสังคมหนึ่ง ๆ

สามารถสรุปได้ว่า การสืบทอดคือการถ่ายทอดความเชื่อและการปฏิบัติจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ การอบรม การสอน การเล่าให้ฟัง และการปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ให้ลูกหลานรับสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดไปปฏิบัติและส่งต่อไปยังผู้อื่น เพื่อรักษาการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมต่อไป

4. วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ผู้ก่อตั้งคณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 1 คน

2) ผู้ที่มีความรู้ด้านความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญคณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 9 คน

4.2 เครื่องมือในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

ตอนที่ 3 ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

ตอนที่ 4 การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.3.1 สัมภาษณ์ในคณะมนโรรหิ

4.3.2 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารเป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ควบคุมเนื้อหาได้อย่างถูกต้องโดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับตาพรานบุญ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ และการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ

4.3.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้ตามหัวข้อที่ได้นำมาศึกษา คือ ประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ และการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

4.3.4 การเก็บข้อมูลรายละเอียดในการสอบถามหรือสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านประวัติ ความเป็นมาของตาพรานบุญ ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ และการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

4.3.5 การหาข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์และสรุปผลแล้วพบว่าหากขาดรายละเอียดข้อมูลบางส่วนจะเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักหาข้อมูลเพิ่มเติมและหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เอกสาร หนังสือ งานวิจัย และวารสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ และการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญตลอดของการทำวิจัย

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจัดกระทำกับข้อมูล เริ่มด้วยการจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และทำความเข้าใจกับความหลากหลาย ตลอดจนความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา จากนั้นวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้ โดยผู้วิจัยได้จัดกระทำกับข้อมูล

พร้อม ๆ กันไปตลอดระยะการดำเนินการวิจัย คือในแต่ละครั้งหลังจากที่เก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะบันทึกอย่างละเอียดแล้วจึงเขียนวิจัยฉบับสมบูรณ์แบบพรรณนา

5. ผลการศึกษา

5.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ตาพรานบุญเป็นบรรพบุรุษเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์ซึ่งล่องลับไปแล้ว โดยมีข้อสันนิษฐานและความเชื่อว่าความเป็นมาของตาพรานบุญมีต้นกำเนิดจากวัดท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง อย่างไรก็ตามยังไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดและไม่ทราบถึงผู้สืบทอด ตาพรานบุญคนแรกมีเพียงความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญที่ได้สืบทอดและปฏิบัติต่อเนื่องกันมา เมื่อบรรพบุรุษที่สืบทอดตาพรานบุญได้เสียชีวิตลงผู้ที่มีเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์ในตระกูลที่ยังมีชีวิตอยู่คนใดคนหนึ่ง ในตระกูลจะต้องรับการสืบทอดตาพรานบุญต่อและในบางสายตระกูลที่ไม่มีเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์แต่ตาพรานบุญ เป็นผู้เลือกที่ต้องการจะให้เป็นผู้สืบทอดตาพรานบุญ บุคคลนั้นจะต้องรับและทำพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามผู้ที่มีเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์ปฏิบัติ ผู้ที่จะต้องสืบทอดตาพรานบุญจะมีการแสดงอาการต่าง ๆ เกิดการเจ็บไข้ไม่สบายที่ทางแพทย์ไม่สามารถรักษาให้หายได้จะต้องรับการสืบทอดตาพรานบุญและปฏิบัติพิธีกรรมอย่างถูกต้องจึงจะหายป่วย

ตาพรานบุญเป็นบรรพบุรุษเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์ซึ่งล่องลับไปแล้ว มีข้อสันนิษฐานและความเชื่อว่ามีต้นกำเนิดจากวัดท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง แต่ในสายตระกูลที่ได้สืบทอดตาพรานบุญไม่มีหลักฐานและไม่ทราบถึงผู้สืบทอดตาพรานบุญคนแรก การสืบทอดตาพรานบุญในตระกูลที่มีเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์เมื่อบรรพบุรุษเสียชีวิตลงคนในตระกูลที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องรับหน้าที่สืบทอดต่อและในตระกูลที่ไม่มีเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์แต่ตาพรานบุญเป็นผู้เลือกผู้สืบทอด บุคคลนั้นจะต้องรับและปฏิบัติตามพิธีกรรมของผู้สืบทอดตาพรานบุญ ผู้ที่จะสืบทอดตาพรานบุญจะแสดงอาการเจ็บป่วยที่แพทย์ไม่สามารถรักษาได้ หากยอมรับและทำพิธีกรรมจึงจะหายป่วย

5.2 ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

5.2.1 ความเชื่อการตั้งหิ้งบูชาตาพรานบุญหรือความเชื่อการตั้งหิ้งบูชาครุหมอมโนรหิระศักดิ์ มี 2 รูปแบบ คือ

1) การตั้งหิ้งของผู้ที่มีเชื้อสายครุหมอมโนรหิระศักดิ์ ซึ่งบรรพบุรุษในสายตระกูลมีการนับถือครุหมอมโนรหิระศักดิ์มาตั้งแต่ดั้งเดิม เมื่อบรรพบุรุษในสายตระกูลได้เสียชีวิตลงคนในครอบครัวหรือญาติในสายตระกูลจะต้องรับหน้าที่สืบทอดครุหมอมโนรหิระศักดิ์ต่อไป หากครุหมอมโนรหิระศักดิ์จะยังคงอยู่ที่เดิมไม่จำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงอะไรแค่เพียงจัดตั้งหิ้งครุหมอมโนรหิระศักดิ์ปีละ 1 ครั้ง โดยนิยมทำในเดือน 6 หรือเดือน 9 การปฏิบัติพิธีกรรมโดยบรรพบุรุษเคยปฏิบัติไว้อย่างไรจะต้องปฏิบัติตามที่บรรพบุรุษเคยปฏิบัติไว้

2) การตั้งหิ้งของผู้ที่ครุหมอมโนรหิระศักดิ์เลือกผู้สืบทอดเอง ซึ่งบุคคลนั้นไม่จำเป็นว่าจะมีเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์หรือไม่มีเชื้อสายมนโรรหิระศักดิ์ ผู้ที่ได้รับการเลือกให้เป็นผู้รับครุหมอมโนรหิระศักดิ์จะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ครุหมอมโนรหิระศักดิ์สำแดงให้เห็นและจะต้องจัดทำหิ้งบูชาครุหมอมโนรหิระศักดิ์โดยปฏิบัติตามพิธีกรรมอย่างถูกต้อง โดยเชิญมนโรรหิระศักดิ์ใหญ่มาทำพิธีเชิญครุหมอมโนรหิระศักดิ์ขึ้นหิ้ง

5.2.2 ความเชื่อการออกพรานแก้บนหรือแก้เหมรย มี 2 รูปแบบ คือ

1) มีการเจ็บไข้ไม่สบายเนื่องจากโดนครุหมอมโนราห์ มโนราห์ใหญ่จะทำพิธีบนบานต่อครุหมอมโนราห์เพื่อขอให้หายป่วยภายในระยะเวลา 3 วัน หรือ 7 วัน เมื่อผู้ที่ได้รับการบนบานหายป่วยจะต้องทำพิธีกรรมออกพรานเพื่อเป็นการแก้บนต่อครุหมอมโนราห์

2) มีเชื้อสายมโนราห์ มีความเชื่อว่าเด็กผู้ชายที่มีเชื้อสายมโนราห์เมื่อมีอายุครบ 12 ปีบริบูรณ์ จะต้องทำพิธีกรรมออกพรานถวายต่อครุหมอมโนราห์ 1 ครั้ง หากครุหมอมโนราห์ไม่ยินยอมให้ออกพรานแค่ 1 ครั้ง จะต้องมาทำพิธีกรรมออกพรานทุก ๆ ปี ปีละ 1 ครั้ง หรือ 3 ปี 1 ครั้ง

5.2.3 ความเชื่อการรักษาอาการเจ็บป่วยที่ครุหมอมโนราห์สามารถรักษาได้ มี 2 สาเหตุ คือ

1) อาการเจ็บป่วยที่เกิดจากการโดนคุณไสยเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่สร้างความผิดปกติให้แก่ร่างกาย ผู้ที่ป่วยจะต้องไปหาผู้ที่เป็นร่างทรงครุหมอมโนราห์ เชื่อว่าครุหมอมโนราห์สามารถรักษาอาการเจ็บป่วย โดยรักษาผ่านผู้ที่ทรงครุหมอมโนราห์

2) อาการเจ็บป่วยที่เกิดจากการกระทำหรือการลงโทษจากครุหมอมโนราห์ หรือเรียกว่าครุหมอมโนราห์อย่าง ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุหรือการกระทำผิดต่อครุหมอมโนราห์ทั้งทางกาย วาจา และใจ ทำให้ครุหมอมโนราห์ต้องกระทำหรือลงโทษเพื่อให้ลูกหลานได้รู้สึกสำนึกต่อการกระทำและได้กระทำสิ่งที่ผิด สิ่งที่ไม่ได้ทำ สามารถทำให้ถูกต้อง

5.2.4 พิธีกรรมการตั้งหิ้งบูชาตาพรานบุญหรือการตั้งหิ้งบูชาครุหมอมโนราห์ ซึ่งจะยึดการทำพิธีกรรมการตั้งหิ้งครุหมอมโนราห์วันพฤหัสบดีเป็นหลัก เดือนที่สามารถทำพิธีกรรมตั้งหิ้งครุหมอมโนราห์ได้ จะเป็นเดือนเดียวกับการรាំโนราห์ ได้แก่ เดือน 2, 4, 6, 7, 9, 11 และ 12 ทางเจ้าบ้านจะต้องให้มโนราห์ใหญ่หรือนายโรงมโนราห์ทำพิธีกรรมตั้งหิ้งครุหมอมโนราห์ โดยทางเจ้าบ้านจะมีธรรมเนียมจะต้องตัดแต่งเทียนไปยื่นให้กับผู้ทำพิธีกรรมสิ่งของในเทียนจะมีหมากพลู 12 คำ รูป 12 ก้าน เทียน 1 เล่ม ข้าวตอก ดอกไม้ เงิน 12 บาท และเหล้าขาว 1 ขวด เมื่อผู้ทำพิธีกรรมตกลงทำพิธีกรรมให้กับทางเจ้าบ้าน ผู้ทำพิธีกรรมจะดูฤกษ์วันที่ทำพิธีกรรมตั้งหิ้งครุหมอมโนราห์ให้กับทางเจ้าบ้าน ทางเจ้าบ้านจะต้องเตรียมข้าวของในการประกอบพิธีกรรมที่ผู้ทำพิธีกรรมจัดให้ เมื่อถึงวันทำพิธีกรรมตั้งหิ้งครุหมอมโนราห์ทางเจ้าบ้านจะต้องเตรียมข้าวของให้เรียบร้อย ผู้ทำพิธีกรรมจะกล่าวโหมโรง ให้ทางเจ้าบ้านจุดธูปเทียน ผู้ทำพิธีกรรมจะทำพิธีกรรมตามลำดับขั้นตอน เมื่ออัญเชิญครูเสร็จแล้วจะเซ่นครุหมอมโนราห์และอัญเชิญครุหมอมโนราห์ขึ้นหิ้ง ผู้ทำพิธีกรรมจะร่ำถวายจนครบทุกบทเป็นอันเสร็จพิธีกรรมและจะนำข้าวของที่ตั้งทำพิธีกรรมอย่างละชนิดใส่ในใบตองนำไปวางที่ริมแดนของหรือเขตของบ้านเพื่อเป็นการเซ่นให้แก่สัมภเวสีหรือชิน

5.2.5 พิธีกรรมการออกพรานแก้บนหรือแก้เหมรยจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างโรงมโนราห์ขึ้นเป็นโรงมโนราห์วันเดียว โรงเหมรย 1 คืน 1 วัน หรือโรงครู ผู้ออกพรานจะต้องเตรียมเทียน 9 หรือเทียน 12 สิ่งของในเทียนจะมีหมาก พลู รูป เทียน ข้าวตอก ดอกไม้ คำครู และห่อเหมรย (ขึ้นอยู่กับการบนบานของผู้ออกพราน) โดยให้ผู้ออกพรานนำมาที่โรงมโนราห์ ผู้ออกพรานจะต้องแต่งตัวนุ่งโจงกระเบนสีแดงให้เรียบร้อย การออกพรานแก้บนหรือแก้เหมรยมี 2 รูปแบบ คือ

1) การบนบานเหมรยปาก ซึ่งมโนราห์ใหญ่จะสวมหน้ากากพรานให้กับผู้ออกพราน และให้ผู้ออกพรานจับบทออกพราน เมื่อจับบทออกพรานเสร็จจากนั้นมโนราห์ใหญ่จะใช้หมากพลู 3 คำในเทียนของผู้ออกพรานมาทาสีถึงครุหมอมโนราห์ว่าลูกหลานได้มาออกพรานแล้ววันนี้ให้ลูกหลานขาดเหมรยตั้งแต่นั้นนี้เป็นต้นไป อย่าเป็นพันธะสัญญาต่อลูกหลานอีกต่อไป มโนราห์ใหญ่จะนำหมากพลู 3 คำนั้นมาปิดเป่าสิ่งไม่ดีที่ตัวของผู้ออกพรานแล้วนำไปตัด

เหมรยที่ได้พาลัยและใช้คาถาของการตัดเหมรยแล้วนำหมากพลูมาปิดเป่าที่ตัวของผู้ออกพรานอีกครั้งและโยนหมากพลู 3 คำนั่นออกไปนอกโรงมโนราห์

2) การบนบานห่อเหมรยสัญญา ซึ่งผู้ออกพรานจะนำห่อเหมรยสัญญาไปที่โรงมโนราห์ มโนราห์ใหญ่จะสวมหน้ากากพรานให้กับผู้ออกพรานและให้ผู้ออกพรานจับบทยอกพราน เมื่อจับบทยอกพรานเสร็จจากนั้นผู้ออกพรานจะยื่นเขียนห่อเหมรยสัญญาให้กับมโนราห์ใหญ่ มโนราห์ใหญ่จะนำห่อเหมรยสัญญาไปตัดที่ใต้พาลัยและใช้คาถาของการตัดเหมรย กาศถึงครุหมอมโนราห์ว่าลูกหลานได้มาออกพรานแล้ววันนี้ให้ลูกหลานขาดเหมรยตั้งแต่นั้นเป็นต้นไปอย่าเป็นพันธะสัญญาต่อลูกหลานอีกต่อไป

5.2.6 พิธีกรรมการรักษาอาการเจ็บป่วย ได้แก่

1) พิธีกรรมการรักษาอาการเจ็บป่วยจากการโดนคุณไสย จะต้องพาผู้ป่วยไปหาผู้ที่สามารถติดต่อครุหมอมโนราห์ได้หรือผู้ที่เป็นร่างทรงครุหมอมโนราห์ หรือหากมีโรงมโนราห์ใกล้บ้านสามารถพาผู้ป่วยไปที่โรงมโนราห์ได้ จะต้องให้ผู้ป่วยนำเขียน 12 ยื่นให้ผู้ที่เป็นร่างทรงครุหมอมโนราห์ โดยผู้ที่เป็นร่างทรงครุหมอมโนราห์จะทำการปิดเป่าคุณไสยหรือปิดเป่าวิญญาณร้ายที่เข้าสิงผู้ป่วยและผู้ที่เป็นร่างทรงครุหมอมโนราห์จะทำนํ้ามนต์ให้ผู้ป่วยดื่ม จากนั้นผู้ที่เป็นร่างทรงครุหมอมโนราห์จะทำนํ้ามนต์ให้นำกลับบ้านไปผสมนํ้าดื่มและนํ้าอาบ

2) พิธีกรรมการรักษาอาการเจ็บป่วยจากการโดนครุหมอมโนราห์กระทำหรือทำโทษ

2.1) ให้ผู้ป่วยภาศขอต่อหน้าหิ้งครุหมอมโนราห์และพูดว่า “ขอให้ลูกหลานหายป่วย กินข้าว กินน้ำได้ภายในเวลา 3 วัน 7 วัน หากลูกหลานหายป่วย ลูกหลานจะมาออกพรานถวายหรือรำมโนราห์ถวายแก่ครุหมอมโนราห์” หากภายในระยะเวลา 3 วัน หรือ 7 วัน ลูกหลานหายป่วยจะต้องมาออกพรานถวายหรือรำมโนราห์ถวายตามที่ได้ภาศต่อหน้าหิ้งครุหมอมโนราห์

2.2) การทำห่อเหมรยสัญญา ผู้ป่วยจะนำเขียน 12 ไปยื่นให้ผู้ที่สามารถติดต่อครุหมอมโนราห์ได้หรือผู้ที่เป็นร่างทรงครุหมอมโนราห์เพื่อต้องการติดต่อสื่อสารกับครุหมอมโนราห์เรื่องการรักษาอาการเจ็บป่วย หากครุหมอมโนราห์ต้องการให้ทำห่อเหมรยสัญญาเพื่อเป็นการสัญญาต่อครุหมอมโนราห์ว่าหากครุหมอมโนราห์สามารถบันดาลให้ลูกหลานหายป่วยจะมาออกพรานถวายหรือรำมโนราห์ถวาย หลังจากลูกหลานหายป่วยจะต้องมาออกพรานถวายหรือรำมโนราห์ถวายตามที่ได้สัญญาไว้และจะต้องนำห่อเหมรยสัญญาไปทำพิธีกรรมตัดเหมรยที่โรงมโนราห์ให้มโนราห์ใหญ่ทำพิธีกรรมตัดห่อเหมรยสัญญา

ความเชื่อต่อตาพรานบุญเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาของผู้ที่มีเชื้อสายมโนราห์และผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายมโนราห์ ซึ่งเกิดมาจากความรัก ความศรัทธา และความเคารพต่อพรานบุญผู้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ในการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับตาพรานบุญจำเป็นต้องอาศัยมโนราห์ใหญ่ซึ่งเป็นมโนราห์ที่ผ่านการผูกผ้าแล้วหรืออาจใช้นายโรงคณะมโนราห์เป็นผู้ดำเนินพิธีกรรม ทั้งนี้ไม่สามารถดำเนินการประกอบพิธีกรรมเองได้ เนื่องจากอาจนำไปสู่ความผิดพลาดในพิธีกรรม การกระทำผิดในพิธีกรรมอาจถือเป็นการกระทำผิดต่อครุหมอมโนราห์อาจนำไปสู่การถูกลงโทษโดยครุหมอมโนราห์ ส่งผลให้ผู้กระทำเกิดอาการเจ็บป่วยไม่สบายหรือในบางกรณีถึงขั้นถูก “ครุหมอมโนราห์ย่าง”

5.3 การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ คณะมโนราห์ธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

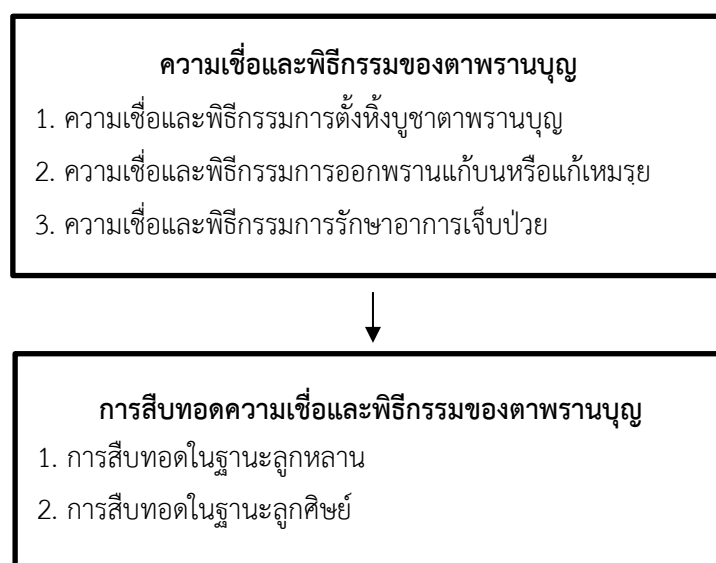
5.3.1 การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะลูกหลาน หากผู้ที่สืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญในสายตระกูลได้เสียชีวิตลง ลูกหลานในสายตระกูลจะต้องรับการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมต่อ จะต้องมีการรับการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมทุกรุ่นหลังจากที่ในแต่ละรุ่นผู้ที่สืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพราน

บุญได้เสียชีวิตลง ลูกหลานเชื้อสายมโนราห์จะต้องกลับมาออกพรานถวายหรือรำมโนราห์ถวายปีละ 1 ครั้ง หรือ 3 ปี 1 ครั้ง หากปีไหนที่ลูกหลานมีความจำเป็นไม่ได้ออกพรานถวาย หรือรำมโนราห์ถวายจะต้องนำเหล้าไปเซ่นที่โรงมโนราห์ทุก ๆ ปี

5.3.2 การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะลูกศิษย์ ในฐานะลูกศิษย์จะมีเชื้อสายมโนราห์หรืออาจจะไม่มีเชื้อสายมโนราห์ ก่อนที่จะสอดเครื่องเป็นลูกศิษย์ครูหมอมโนราห์จะต้องฝึกหัดขับร้องบทกลอนมโนราห์ ฝึกหัดรำมโนราห์ ฝึกหัดการออกพราน ฝึกเล่นเครื่องดนตรีให้เกิดความชำนาญจึงจะสามารถทำพิธีกรรมสอดเครื่องเป็นลูกศิษย์ครูหมอมโนราห์ ในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะลูกศิษย์มีหน้าที่ บทบาทต่าง ๆ จะต้องทำออกมาแสดงซึ่งความรัก ความศรัทธา ต่อครูหมอมโนราห์ เมื่อทำพิธีกรรมสอดเครื่องจะต้องทำหน้าที่การรำมโนราห์หรือการออกพรานต่อไปเรื่อย ๆ หากมีความจำเป็นไม่สามารถกลับมารำมโนราห์หรือออกพรานตามโรงมโนราห์บ่อย ๆ จะต้องทำพิธีกรรมขอกลับมารำมโนราห์ถวาย หรือออกพรานถวายปีละ 1 ครั้ง หรือ 3 ปี 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความสะดวกของลูกศิษย์ แต่หาก ลูกศิษย์ไม่สามารถกลับมาทำหน้าที่เชื่อว่าโดนครูหมอมโนราห์ลงโทษได้

การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญในฐานะลูกหลานเป็นหน้าที่สำคัญของลูกหลาน หากผู้ที่สืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมได้เสียชีวิตลง ลูกหลานในสายตระกูลจำเป็นต้องรับหน้าที่ในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมต่อไป เพื่อรักษาการสืบทอดความเชื่อ พิธีกรรม และความเคารพที่มีต่อครูหมอมโนราห์ สำหรับการสืบทอดในฐานะลูกศิษย์ ผู้ที่เป็นลูกศิษย์อาจมีหรือไม่มีเชื้อสายมโนราห์ก็ได้ การเป็นลูกศิษย์จำเป็นต้องผ่านการฝึกฝนอย่างเข้มงวดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การขับร้องบทกลอนมโนราห์ การรำมโนราห์ การฝึกการออกพราน รวมถึงการฝึกเล่นเครื่องดนตรีประจำศิลปะมโนราห์จนเกิดความชำนาญ เมื่อมีความพร้อมแล้วจึงสามารถประกอบพิธีกรรมสอดเครื่องและรับการยอมรับเป็นลูกศิษย์ของครูหมอมโนราห์ได้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยความเชื่อและพิธีกรรม และการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมโนราห์ธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง (ภาพโดยผู้เขียน)

6. สรุปผลการศึกษา

ศึกษาประวัติความเป็นมาของดาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ดาพรานบุญเป็นบรรพบุรุษเชื้อสายมนโรรหิที่ล่วงลับไปแล้ว มีข้อสันนิษฐานและความเชื่อว่ามีต้นกำเนิดจากวัดท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง แต่ในสายตระกูลที่ได้สืบทอดดาพรานบุญไม่มีหลักฐานและไม่ทราบถึงผู้สืบทอดดาพรานบุญคนแรก การสืบทอดดาพรานบุญในตระกูลที่มีเชื้อสายมนโรรหิเมื่อบรรพบุรุษเสียชีวิตลงคนในตระกูลที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องรับหน้าที่สืบทอดต่อและในตระกูลที่ไม่มีเชื้อสายมนโรรหิแต่ดาพรานบุญเป็นผู้เลือกผู้สืบทอด บุคคลนั้นจะต้องรับและปฏิบัติตามพิธีกรรมของผู้สืบทอดดาพรานบุญ ผู้ที่จะสืบทอดดาพรานบุญจะแสดงอาการเจ็บป่วยที่แพทย์ไม่สามารถรักษาได้ หากยอมรับและทำพิธีกรรมจึงจะหายป่วย

ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของดาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ความเชื่อต่อดาพรานบุญเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาของผู้ที่มีเชื้อสายมนโรรหิและผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายมนโรรหิ ซึ่งเกิดมาจากความรัก ความศรัทธา และความเคารพต่อพราณบุญผู้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ในการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับดาพรานบุญจำเป็นต้องอาศัยมนโรรหิใหญ่ ซึ่งเป็นมนโรรหิที่ผ่านการผูกผ้าแล้วหรืออาจใช้นายโรงคณะมนโรรหิเป็นผู้ดำเนินพิธีกรรม ทั้งนี้ไม่สามารถดำเนินการประกอบพิธีกรรมเองได้ เนื่องจากอาจนำไปสู่ความผิดพลาดในพิธีกรรม การกระทำผิดในพิธีกรรมอาจถือเป็นการกระทำผิดต่อครุหมอมโนรรหิอาจนำไปสู่การถูกลงโทษโดยครุหมอมโนรรหิ ส่งผลให้ผู้กระทำเกิดอาการเจ็บป่วยไม่สบายหรือในบางกรณีถึงขั้นถูก “ครุหมอมโนรรหิย่าง”

ศึกษาการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของดาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของดาพรานบุญในฐานะลูกหลานเป็นหน้าที่สำคัญของลูกหลาน หากผู้ที่สืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมได้เสียชีวิตลง ลูกหลานในสายตระกูลจำเป็นต้องรับหน้าที่ในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมต่อไป เพื่อรักษาการสืบทอดความเชื่อ พิธีกรรม และความเคารพที่มีต่อครุหมอมโนรรหิ สำหรับการสืบทอดในฐานะลูกศิษย์ ผู้ที่เป็นลูกศิษย์อาจมีหรือไม่มีเชื้อสายมนโรรหิก็ได้ การเป็นลูกศิษย์จำเป็นต้องผ่านการฝึกฝนอย่างเข้มงวดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การขับร้องบทกลอนมนโรรหิ การรำมนโรรหิ การฝึกการออกพราณ รวมถึงการฝึกเล่นเครื่องดนตรีประจำศิลปะมนโรรหิจนเกิดความชำนาญ เมื่อมีความพร้อมแล้วจึงสามารถประกอบพิธีกรรมสวดเครื่องและรับการยอมรับเป็นลูกศิษย์ของครุหมอมโนรรหิได้

7. อภิปรายผล

ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของดาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโรรหิระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตรัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ดาพรานบุญถือเป็นบรรพบุรุษที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีเชื้อสายมนโรรหิ โดยมีข้อสันนิษฐานและความเชื่อว่าดาพรานบุญมีต้นกำเนิดจากวัดท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ในสายตระกูลที่สืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของดาพรานบุญไม่ปรากฏหลักฐานหรือข้อมูลเกี่ยวกับผู้สืบทอดดาพรานบุญคนแรก การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับดาพรานบุญในตระกูลที่มีเชื้อสายมนโรรหิจะเกิดขึ้นเมื่อบรรพบุรุษเสียชีวิต โดยคนในตระกูลที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องรับหน้าที่สืบทอดต่อ แต่ในกรณีของตระกูลที่ไม่มีเชื้อสายมนโรรหิหากดาพรานบุญเป็นผู้เลือกผู้สืบทอด ผู้ที่ได้รับเลือกสืบทอดมักแสดงอาการเจ็บป่วยที่ไม่สามารถรักษาได้ด้วยวิธีการแพทย์ หากยอมรับหน้าที่และผ่านพิธีกรรมตามประเพณี อาการป่วยดังกล่าวจะหายไป ซึ่งสอดคล้องกับผล

การศึกษาของ วงษ์ศิริ เรื่องศรี (2564) ที่พบว่า พรานบุญเป็นผู้รับใช้องค์หญิงนวลทองสำลีและองค์ชายเทพสิงห์หรือ เทพสิงหล องค์ชาย เทพสิงห์หรือเทพสิงหลได้ถูกแต่งตั้งเป็นพ่อขุนศรีศรธราชผู้ร้ายรำนโนราห์อย่างเป็นทางการคนแรกโดยมี พรานบุญเป็นคู่บุญ คู่บารมี ดำเนินกำเนิดของมโนราห์มีถิ่นกำเนิดมาจากเมืองเวียงกลางบางแก้วหรือปัจจุบันคือจังหวัดพัทลุง ลูกหลานมโนราห์ส่วนใหญ่มั่นใจว่ามโนราห์มีต้นกำเนิดอยู่ที่เมืองพัทลุงและหัวเมืองทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโนราห์ธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ความเชื่อต่อตาพรานบุญเป็นความศรัทธาที่สืบทอดในกลุ่มผู้มีเชื้อสายมโนราห์และผู้ที่ไม่มีเชื้อสาย โดยมีรากฐานจากความรักและความเคารพต่อตาพรานบุญ ในการประกอบพิธีกรรมจำเป็นต้องมีมโนราห์ใหญ่ที่ผ่านการผูกผ้าหรือใช้นายโรงคณะมนโนราห์เป็นผู้ดำเนินพิธีกรรม ไม่สามารถทำพิธีได้เอง เพราะอาจเกิดความผิดพลาด การกระทำผิดในพิธีกรรมถือเป็นการล่วงเกินครุหมอมโนราห์ อาจส่งผลให้เกิดการลงโทษ เช่น เจ็บป่วยหรือถูก “ครุหมอมโนราห์ย่าง” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วงษ์ศิริ เรื่องศรี (2564) ที่พบว่า หากเพิกเฉย ไม่สนใจ ไม่นับถือครุหมอมโนราห์สามารถทำให้เกิดความเจ็บป่วยที่ทางการแพทย์ปัจจุบันไม่สามารถรักษาให้หายได้ เพราะเชื่อว่าครุหมอมโนราห์มีรากฐานของความเชื่อสามารถบันดาลให้เกิดสุขหรือทุกข์ได้ โดยเฉพาะการเจ็บป่วยที่ครุหมอมโนราห์เข้ามามีบทบาทในด้านของผู้ที่เป็นสาเหตุและด้านผู้ให้การรักษาโดยผ่านขั้นตอนพิธีกรรม

ผลการศึกษาการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ กรณีศึกษา คณะมนโนราห์ธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป์ ศ.เสียน ตัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรม ของตาพรานบุญแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะลูกหลาน ลูกหลานในสายตระกูลต้องรับหน้าที่ในการสืบทอดต่อเมื่อผู้ที่สืบทอดเดิมเสียชีวิต เพื่อรักษาความเชื่อ พิธีกรรม และความเคารพต่อครุหมอมโนราห์ให้คงอยู่ และ 2) การสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมในฐานะลูกศิษย์ ผู้ที่เป็นลูกศิษย์อาจมีหรือไม่มีเชื้อสายมโนราห์ก็ได้ แต่จำเป็นต้องผ่านการฝึกฝนอย่างเข้มงวดในทักษะที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การขับร้องบทกลอน การรำ การออกพราน และการเล่นเครื่องดนตรีประจำศิลปะมโนราห์จนชำนาญ เมื่อมีความพร้อมจะต้องผ่านพิธีกรรมสวดเครื่องเพื่อรับการยอมรับเป็นลูกศิษย์ของครุหมอมโนราห์ การสืบทอดทั้ง 2 รูปแบบสะท้อนถึงความสำคัญของการรักษาการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสริมศักดิ์ ขุนพล (2557) ที่พบว่า การสืบทอดพิธีกรรมมีรูปแบบการสืบทอด 2 รูปแบบ คือ 1) การสืบทอดในระบบเครือญาติ นายโรงต้นสายของตระกูลที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับพิธีกรรมได้ฝึกหัดลูกหลานในการประกอบพิธีกรรมในลักษณะปลูกฝังให้คลุกคลีกับการใช้ชีวิตในโรงมโนราห์ เมื่อโตพอสอนเรื่องพิธีกรรมให้เกิดความชำนาญ และ 2) การสืบทอดจากครูสู่ศิษย์ เป็นการถ่ายทอดพิธีกรรมจากครูมโนราห์ไปยังมโนราห์รุ่นใหม่ที่มายกขึ้นฝากตัวเป็นศิษย์ บางครั้งได้มีความเกี่ยวข้องทางสายเลือด แต่เกิดจากผู้รำนโนราห์มีความชอบและสนใจอยากเรียนรู้จึงเข้ามาฝากตัวเป็นศิษย์และขอเรียนรู้พิธีกรรมจากครู

8. ข้อเสนอแนะการวิจัย

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปประกอบความรู้ไขข้อสงสัย หรือหาคำตอบสำหรับผู้ที่ต้องการหาความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตาพรานบุญ ความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ และการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของตาพรานบุญ

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและละเอียดเพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษา

9. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ตาพรานบุญ : ความเชื่อ พิธีกรรม และการสืบทอด กรณีศึกษา คณะมนโรรักษ์ธีระศักดิ์ บัณฑิตศิลป ศ.เสียน ตรง ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผศ.ดร.เชษฐา มุทะมัด ผศ.พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์ และ ผศ.ดร.สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร อาจารย์ผู้ให้ความกรุณารับเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ข้อคิด และให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล ตลอดจนจนแนวทางการทำวิจัยที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีจึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้กรุณากรอกแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ และแนะนำข้อเสนอแนะอื่น ๆ จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- ธวัช ปุณโณทก. (2528). **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาโกวิท โกวิท (จิตประสงค์), พระครูวิจิตรศีลาจาร, สิทธิโชค ปาณะศรี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช และสวัสดิ์โอโณทัย. (2562). ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในการแสดงโนราโรงครู. **วารสารมหาจุฬานาครธรรม**, 6(5), 323-341.
- ภูมิ จิระเดชวงศ์. (2564). **หิ้งครุหมอนโรร่าและความสำคัญ**. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.facebook.com/norahistory/posts/158456405962095>
- มานะชาติ คล่องดี. (2552). การศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่าย ความเข้มแข็งทางสังคม ด้วยพิธีกรรมเหย้าของชาวผู้ไท จังหวัดมุกดาหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เยี่ยมมยง สุรกิจบรรหาร. (2523). **ความเป็นมาของโนรา ในพุ่มทewa : ที่ระลึกงานเชิดชูเกียรติศิลปินภาคใต้ : ขุนอุปถัมภ์นารกร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- เรือนแก้ว ภัทรานุประวัตติ. (2554). การศึกษาการสืบทอดความเป็นจีนผ่านการทำความเข้าใจในความหมายและสัญลักษณ์ทางศาสนาของชาวจีนสู่ลูกหลานในสังคมไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วงศ์สิริ เรืองศรี. (2564). “พรานบุญ” ครุหมอนโรร่าศาสตร์และศิลป์แห่งมนตราใต้. **วารสารสังศาสตร์และวัฒนธรรม**, 5(1), 1-14.
- ศาสตร์แห่งครุหมอนโรร่า. (2563). **ครุหมอนโรร่ากนิหการของการรักษาโรค**. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2566 จาก http://krunora.blogspot.com/2013/05/blog-post_3.html
- เสริมศักดิ์ ขุนพล. (2557). **การสืบทอดและอนุรักษ์พิธีกรรมโนราโรงครูคณะเทพชัย โสภณศิลป์ และคณะจำเริญศ.พนมศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

แหล่งเรียนรู้เรื่องราวมโนราห์. (2563). ทวดทะเลพระ ครูโนราห์พ่อแก่เกื่อน ลูกหลานเขาชัยสน. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.beautynailhairsalons.com/TH/Amphoe-Khao-Chaison/594450264050451>